

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 17 juli 2014*

”Begäran om förhandsavgörande — Direktiv 93/13/EEG — Artikel 7 — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 47 — Konsumentavtal — Avtal om hypotekslån — Oskäliga avtalsvillkor — Förfarande för utmätning av in-tecknad egendom — Rätt att få sin sak prövad i domstol”

I mål C-169/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Audiencia Provincial de Castellón (Spanien) genom beslut av den 2 april 2014, som inkom till domstolen den 7 april 2014, i målet

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

mot

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna E. Levits (referent), M. Berger, S. Rodin och F. Biltgen,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 30 juni 2014,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Juan Carlos Sánchez Morcillo och María del Carmen Abril García, genom P. Medina Aina, procurador de los tribunales, biträdd av P.J. Bastida Vidal, abogado,
- Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, genom B. García Gómez och J. Rodríguez Cárcamo, abogados,
- Spaniens regering, genom S. Centeno Huerta och A. Rubio González, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: spanska.

— Europeiska kommissionen, genom M. Owsiany-Hornung, É. Gippini Fournier och M. van Beek, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att ha hört generaladvokatens ställningstagande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 7 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169) och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Juan Carlos Sánchez Morcillo och María del Carmen Abril García och å andra sidan Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (nedan kallat Banco Bilbao). Målet rör nämnda personers invändning mot utmätningen av deras bostad.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I nionde skälet i direktiv 93/13 anges följande:

”... den som förvärvar varor eller tjänster [ska] skyddas mot att näringsidkaren missbrukar sin starka ställning ...”

- 4 Artikel 1.1 i direktivet har följande lydelse:

”1. Syftet med detta direktiv är att närma medlemsstaternas lagar och andra författningar till varandra i fråga om oskäliga villkor i avtal som sluts mellan en näringsidkare och en konsument.”

- 5 I artikel 3 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

2. Det skall alltid anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka villkorets innehåll; detta gäller särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal.

...

3. Bilagan innehåller en vägledande, inte uttömmande lista på villkor som kan anses oskäliga.”

- 6 I artikel 7.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

- 7 Bilagan till direktiv 93/13 innehåller en uppräknig av de villkor som avses i artikel 3.3. Där nämns bland annat följande avtalsvillkor:

”1. Avtalsvillkor vars mål eller konsekvens är

...

- q) att upphäva eller inskränka konsumentens rätt att gå till domstol eller vidta andra rättsliga åtgärder, särskilt genom att kräva att konsumenten för tvister enbart till skiljeförfarande som inte är reglerat i lag, genom att orättmätigt inskränka konsumentens tillgång till bevismedel eller genom att pålägga konsumenten en bevisbörda som enligt gällande rätt bör ligga hos någon annan avtalspart.

...”

Spansk rätt

- 8 Kapitel III i lag 1/2013 om åtgärder för att förstärka skyddet för hypotekslåntagare, skuldkonvertering och subventionerade hyror (Ley de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social) av den 14 maj 2013 (BOE nr 116, av den 15 maj 2013, s. 36373) (nedan kallad lag 1/2013) medförde en ändring av civilprocesslagen (Ley de Enjuiciamiento Civil) av den 7 januari 2000 (BOE nr 7, av den 8 januari 2000, s. 575), vilken därefter även ändrades genom lagdekret 7/2013 om brådskande skatte- och budgetåtgärder till främjande av forskning, utveckling och innovation (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación) av den 28 juni 2013 (BOE nr 155, av den 29 juni 2013, s. 48767) (nedan kallad civilprocesslagen).
- 9 Artikel 695 i civilprocesslagen, som rör förfarandet för invändning mot utmätning, har för närvarande följande lydelse:

”1. I de förfaranden som nämns i detta kapitel kan utmätningsskyldigandenaren endast invända mot verkställigheten om invändningarna grundar sig på följande omständigheter:

- (1) Säkerheten eller den fordran för vilken säkerhet har ställts har upphört. ...
- (2) Det har begåtts ett fel vid beräkningen av det utestående skuldbeloppet, ...
- (3) Utmätning sker av in-tecknad lös egendom eller egendom på grundval av vilken säkerhet utan besittning ställts, och denna egendom är underkastad annan panträtt, in-teckning i lös eller fast egendom eller kvarstad som registrerats före uppkomsten av den förpliktelse som föranlett förfarandet, vilket ska styrkas med registerintyg.
- (4) Ett avtalsvillkor som utgör grunden för utmätningen, eller som bestämmer det utmätta beloppet, är oskäligt.

2. Om en invändning enligt stycke 1 görs ska domstolstjänstemannen ställa in verkställigheten och kalla parterna till ett sammanträde vid den domstol som förordnat om verkställighet. Mellan kallelsen och nämnda sammanträde ska det gå minst femton dagar. Vid detta sammanträde ska rätten höra parterna och gå igenom de skriftliga inlagorna. Senast två dagar efter sammanträdet ska rätten meddela beslut i frågan.

3. Om rätten beslutar att bifalla en invändning som grundar sig på de omständigheter som anges i leden 1 och 3 i stycke 1 i denna artikel ska verkställigheten ställas in. Om rätten beslutar att bifalla en invändning som grundar sig på den omständighet som anges i led 2 i stycke 1 i denna artikel ska ett belopp fastställas för den fortsatta verkställigheten.

Om rätten finner att den omständighet som anges i led 4 i stycke 1 föreligger, ska den ställa in verkställigheten om avtalsvillkoret ligger till grund för verkställigheten. I annat fall ska verkställigheten fortsätta, men det oskäligen villkoret ska inte tillämpas.

4. Beslut att ställa in verkställigheten eller att inte tillämpa ett oskäligt villkor får överklagas.

I andra än dessa fall får ett beslut om sådan invändning som avses i denna artikel inte angripas med något rättsmedel och det ska endast ha verkan inom ramen för det exekutionsförfarande i vilket det meddelats.”

10 Artikel 552 i civilprocesslagen avser de rättsmedel som finns att tillgå om rätten beslutar att inte bifalla ansökan om verkställighet. Där föreskrivs följande:

”1. Om rätten finner att de grunder och villkor som enligt lag krävs för ett förordnande om verkställighet inte föreligger, ska den avslå ansökan om verkställighet.

När rätten finner att ett villkor i en av de exekutionstitlar som avses i artikel 557.1 kan kvalificeras som oskäligt ska den höra parterna inom femton dagar. Efter att parterna har hörts ska rätten meddela sin dom inom fem helgfria dagar i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 561.1 punkt 3.

2. Rättens beslut om avslag på ansökan om verkställighet kan överklagas direkt, varvid enbart borgenären deltar i handläggningen av överklagandet. Denna kan också välja att begära att samma domstol ska göra en ny prövning av ansökan innan något överklagande inges.

3. Efter ett fastställande av beslutet om avslag på ansökan har borgenären endast möjlighet att göra gällande sina rättigheter i det föreskrivna ordinarie förfarandet, med förbehåll för att en sådan möjlighet saknas om det lagakraftägande avgörande som ligger till grund för ansökan om verkställighet utgör hinder för detta.”

11 I artikel 557 i civilprocesslagen, som rör förfarandet för invändningar mot verkställighet baserad på andra exekutionstitlar än domstolsavgöranden och skiljedomar, föreskrivs följande:

”1. När rätten förordnar om verkställighet med stöd av sådana exekutionstitlar som avses i artikel 517.2 punkterna 4, 5, 6 och 7, eller med stöd av andra sådana exekutionstitlar som avses i artikel 517.2 punkt 9, får utmätningsskyldigheten endast göra en invändning, inom den frist och i den form som föreskrivs i föregående artikel, om invändningen grundar sig på något av följande:

...

7° Exekutionstiteln innehåller oskäligen villkor.

2. Om en invändning görs i enlighet med föregående stycke ställer domstolstjänstemannen in verkställigheten såsom en processledningsåtgärd.”

12 Artikel 561 i civilprocesslagen rör beslut avseende invändning på grund av materiella brister. Den har följande lydelse:

”1. Efter att parterna har beretts tillfälle att yttra sig över en invändning mot verkställighet som inte har gjorts på grund av brister i förfarandet och efter en eventuell förhandling meddelar rätten, enbart med avseende på verkställigheten, ett av följande beslut:

(1) Verkställigheten ska fortsätta med avseende på det fastställda beloppet om invändningen avslås i sin helhet. Om den som invänder har gjort gällande att ansökan avser ett orimligt stort belopp och invändningen delvis har bifallits ska verkställigheten endast fortsätta med avseende på lämpligt belopp.

Om invändningen avslås i sin helhet ska utmätningsgäldenären förpliktas att ersätta kostnaderna i prövningsförfarandet i enlighet med artikel 394 om fördelningen av rättegångskostnader i första instans.

(2) Verkställighet ska inte ske om någon av de grunder som nämns i artiklarna 556 och 557 föreligger eller om en invändning om att ansökan avser ett orimligt stort belopp har godtagits i sin helhet i enlighet med artikel 558.

(3) Om det fastställs att ett eller flera villkor är oskäliga, ska följden av detta anges i beslutet, vilken kan vara antingen att verkställighet ej ska ske eller att verkställighet ska ske, men utan tillämpning av de villkor som anses oskäliga.

2. Om invändningen mot verkställighet godtas, förlorar verkställigheten sin verkan, eventuella beslag och säkerhetsåtgärder hävs och utmätningsgäldenären ska åter försättas i samma situation som innan verkställigheten påbörjades, i enlighet med vad som föreskrivs i artiklarna 533 och 534. Utmätningborgenären ska även förpliktas att ersätta kostnaderna för invändningsförfarandet.

3. Beslutet om invändningen kan överklagas. Överklagandet innebär inte att verkställigheten ställs in om det överklagade beslutet innebar ett avslag på invändningen.

Om det överklagade beslutet innebar att invändningen godtogs, kan den som ansöker om verkställighet begära att eventuella beslag och andra säkerhetsåtgärder ska bestå och att lämpliga åtgärder i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 697 i denna lag ska antas. Rätten meddelar ett beslut med detta innehåll under förutsättning att den som ansöker om verkställighet ställer en sådan tillräcklig säkerhet som fastställs i själva beslutet för att garantera den ersättning som utmätningsgäldenären kan få rätt till om beslutet att godta invändningen fastställs.”

Bakgrund till det nationella målet och tolkningsfrågorna

13 Det framgår av beslutet om hänskjutande att klagandena i det nationella målet den 9 juni 2003 undertecknade ett officiellt bestyrkt avtal med Banco Bilbao om ett hypotekslån på 300 500 euro. Enligt avtalet skulle deras bostad utgöra säkerhet för lånet.

14 Lånet skulle återbetalas senast den 30 juni 2028 genom 360 månatliga avbetalningar. Om låntagarna underlät att fullgöra sin betalningsskyldighet hade Banco Bilbao rätt att säga upp lånet till förtida betalning. I villkor 6 bis i låneavtalet fastställdes dröjsmålsräntan till 19 procent per år, medan den lagstadgade räntan i Spanien under den tidsperiod som det nationella målet avser var 4 procent per år.

- 15 Då låntagarna hade underlåtit att fullgöra sin skyldighet att erlägga de månatliga avbetalningarna på lånet, krävde Banco Bilbao den 15 april 2011 att hela lånet skulle återbetalas, att ränta och dröjsmålsränta skulle erläggas samt att den intecknade fastigheten skulle säljas på exekutiv auktion till förmån för banken.
- 16 Efter det att utmättningsförfarandet hade inletts invände klagandena mot utmätningen. Invändningen avslogs genom ett beslut som meddelades av Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón (domstol nr 3 i Castellón, Spanien) den 19 juni 2013. Klagandena överklagade beslutet. Det fastställdes att deras överklagande kunde tas upp till prövning och överklagandet översändes till Audiencia Provincial de Castellón för prövning (provinsdomstolen i Castellón).
- 17 Audiencia Provincial de Castellón har förklarat att spansk civilprocessrätt tillåter överklagande av ett beslut i vilket det förordnas att ett förfarande för utmätning av intecknad egendom ska upphöra på grund av ett bifall till en invändning från gäldenären, men däremot inte tillåter att en gäldenär vars invändning har underkänts överklagar det beslut från första instans i vilket det förordnas att utmättningsförfarandet ska fortsätta.
- 18 Audiencia Provincial de Castellón ställer sig tveksam till om denna nationella lagstiftning är förenlig med konsumentskyddsytet i direktiv 93/13 och med rätten till ett effektivt rättsmedel som stadfästs i artikel 47 i stadgan. Audiencia Provincial de Castellón har också framhållit att en möjlighet för gäldenärerna att överklaga skulle kunna vara av särskilt avgörande betydelse då vissa avtalsvillkor i låneavtalet i det nationella målet skulle kunna betraktas som "oskäliga" i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 93/13.
- 19 Mot denna bakgrund har Audiencia Provincial de Castellón beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- "1) Utgör artikel 7.1 i [direktiv 93/13], enligt vilken medlemsstaterna ska se till att det i konsumenternas intresse finns lämpliga och effektiva rättsmedel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter, hinder för en processrättslig bestämmelse som artikel 695.4 i [civilprocesslagen], vilken vad beträffar möjligheten att överklaga beslut om invändning mot utmätning av intecknad eller pantsatt egendom bara medger att överklagande får ske om beslutet innebär att förfarandet ska upphöra eller att ett oskäligt avtalsvillkor inte ska tillämpas, men inte i andra fall, vilket får till direkt följd att utmättningsborgenären får överklaga när utmätningsgäldenärens invändning bifalls och domstolen beslutar att förfarandet ska upphöra eller att ett oskäligt avtalsvillkor inte ska tillämpas, men att den konsument som är utmätningsgäldenär inte får överklaga om domstolen avslår hans invändning?
- 2) Inom tillämpningsområdet för unionsrättens bestämmelser om konsumentskydd i direktiv 93/13, är en nationell bestämmelse som artikel 695.4 i [civilprocesslagen] – vilken vad beträffar möjligheten att överklaga beslut om invändning mot utmätning av intecknad eller pantsatt egendom bara medger att överklagande får ske om beslutet innebär att förfarandet ska upphöra eller att ett oskäligt avtalsvillkor inte ska tillämpas, men inte i andra fall, vilket får till direkt följd att utmättningsborgenären får överklaga när utmätningsgäldenärens invändning bifalls och domstolen beslutar att förfarandet ska upphöra eller att ett oskäligt avtalsvillkor inte ska tillämpas, men att utmätningsgäldenären inte får överklaga om domstolen ogillar hans invändning – förenlig med principen om rätt till ett effektivt domstolsskydd, rätten till en rättvis rättegång och principen om parternas likställdhet i processen som föreskrivs i artikel 47 i stadgan?"
- 20 På ansökan av Audiencia Provincial de Castellón beslutade domstolens ordförande att förevarande mål skulle handläggas skyndsamt enligt artikel 23a i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 105.1 i domstolens rättegångsregler (beslut av domstolens ordförande, Sánchez Morcillo och Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

Prövning av tolkningsfrågorna

- 21 Audiencia Provincial de Castellón har ställt dessa frågor, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för ett sådant system för verkställighet som det som det nationella målet handlar om, och som innebär att ett utmättningsförfarande inte kan avbrytas av den domstol som prövar målet om fastställelse, vilken i sitt slutliga avgörande på sin höjd kan bevilja konsumenten skadeersättning, eftersom konsumenten, i egenskap av utmättningsgäldenär, inte kan överklaga ett beslut om avslag på en invändning mot verkställigheten, medan däremot en näringsidkare, i egenskap av utmättningsborgenär, kan överklaga ett beslut om att förfarandet ska upphöra eller om att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas.
- 22 Domstolen erinrar först och främst om att det framgår av domstolens fasta praxis att det skyddssystem som införts genom direktiv 93/13 grundar sig på tanken att konsumenten gentemot näringsidkaren har en underlägsen ställning, i fråga om såväl förhandlingsförmåga som informationsnivå (dom Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punkt 32 och Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 44).
- 23 Med hänsyn till detta underläge föreskrivs det i artikel 6.1 i direktivet att oskäligen villkor inte är bindande för konsumenten. Detta är en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (dom Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 24 Domstolen har redan flera gånger konstaterat att de nationella domstolarna har en skyldighet att, så snart som de har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio bedöma huruvida ett avtalsvillkor på vilket direktivet är tillämpligt är oskäligt och därigenom undanröja obalansen mellan konsumenten och näringsidkaren (dom Aziz, EU:C:2013:164, punkt 46 och dom Barclays Bank, EU:C:2014:279, punkt 34).
- 25 De nationella verkställighetsförfarandena, såsom utmättningsförfarandena, måste uppfylla de krav som uppställs i domstolens praxis för ett effektivt konsumentskydd.
- 26 Domstolen har i sådana mål redan slagit fast att direktiv 93/13 ska tolkas så, att det utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning enligt vilken den domstol hos vilken det ansökts om betalningsföreläggande inte ex officio kan bedöma – vare sig i förfarandets inledningsskede (*in limine litis*) eller i något annat skede i förfarandet och trots att den har tillgång till alla rättsliga och faktiska omständigheter som är nödvändiga i detta hänseende – huruvida ett villkor om dröjsmålsränta som intagits i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument är oskäligt, såvida konsumenten inte har bestritt betalningsförelägandet (se dom Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, punkt 57).
- 27 Domstolen har också slagit fast att detta direktiv ska tolkas så, att det utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat som innebär att samtidigt som det inom ramen för utskökningsförfarandet inte finns någon möjlighet att till grund för en invändning åberopa att ett avtalsvillkor som legat till grund för en exekutionstitel är oskäligt, får den domstol som dömer i målet om fastställelse, och som är behörig att pröva huruvida ett sådant avtalsvillkor är oskäligt, inte förordna om säkerhetsåtgärder, som till exempel inhibition av exekutionsförfarandet i fråga, när ett sådant förordnande behövs för att säkerställa att domstolens slutliga avgörande får full verkan (se dom Aziz, EU:C:2013:164, punkt 64).
- 28 Det framgår även av domstolens praxis att direktiv 93/13 utgör hinder för en nationell lagstiftning vilken inte tillåter den domstol som ska pröva en ansökan om verkställighet att i ett förfarande för utmätning av inbördes egendom, vare sig ex officio eller på begäran av konsumenten, göra en oskälighetsbedömning av ett villkor i det avtal som föranlett den skuld för vilken betalning begärs och som ligger till grund för exekutionstiteln, och inte heller tillåter nämnda domstol att förordna om säkerhetsåtgärder, som bland annat inställande av verkställighet, för att säkerställa att det slutliga

avgörandet från den domstol som ska bedöma fastställsetalan, och som är behörig att bedöma huruvida detta villkor är oskäligt, får full verkan (beslut Banco Popular Español och Banco de Valencia, C-537/12 och C-116/13, EU:C:2013:759, punkt 60).

- 29 Till följd av denna rättspraxis, och särskilt efter meddelandet av domen i målet Aziz (EU:C:2013:164), ändrades bland annat civilprocesslagens bestämmelser om förfarandet för utmätning av in-tecknad eller pantsatt egendom genom lag 1/2013. Genom denna lag infördes i artikel 695.1 en möjlighet för utmätningsgäldenären att till stöd för en invändning mot ett utmätningsförfarande göra gällande att grunden för verkställigheten utgörs av ett oskäligt avtalsvillkor.
- 30 Denna lagstiftningsändring har gett upphov till en frågeställning som inte togs upp i domen i målet Aziz (EU:C:2013:164) eller i beslutet i målet Banco Popular Español (EU:C:2013:759). Den avser det faktum att det enligt den nationella lagstiftningen endast är möjligt att överklaga ett beslut från en domstol i första instans för det fall en invändning om att grunden för verkställigheten utgörs av ett oskäligt avtalsvillkor har godtagits av denna domstol. Lagstiftningen föreskriver således en särbehandling av näringsidkare och konsumenter såsom parter i förfarandet. Eftersom det endast är möjligt att överklaga beslutet när det har ansetts finnas fog för invändningen förfogar nämligen näringsidkaren över ett rättsmedel mot ett beslut som går vederbörande emot, medan konsumenten, för det fall invändningen avslås, inte har samma möjlighet.
- 31 Domstolen erinrar om att i avsaknad av harmonisering av de nationella mekanismerna för exekutiva åtgärder, ska reglerna för användningen av de rättsmedel som tillåts mot ett beslut om tillåtligheten av ett avtalsvillkor inom ramen för ett utmätningsförfarande fastställas i medlemsstaternas interna rättsordning enligt principen om medlemsstaternas processuella autonomi. Domstolen har dock framhållit att dessa regler måste uppfylla det dubbla kravet på att inte vara mindre förmånliga än de som gäller för liknande situationer som regleras av nationell rätt (likvärdighetsprincipen) och inte medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som konsumenterna har enligt unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se, för ett liknande resonemang, dom Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 24, dom Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punkt 38 och dom Aziz, EU:C:2013:164, punkt 50 och dom Barclays Bank, EU:C:2014:279, punkt 37).
- 32 Domstolen har inte tagit del av några omständigheter som ger anledning att betvivla att lagstiftningen i det nationella målet är förenlig med likvärdighetsprincipen.
- 33 Det framgår nämligen av artikel 695.1 och 695.4 i civilprocesslagen att det spanska processrättsliga systemet innebär att en konsument saknar rätt att överklaga ett beslut om avslag på en invändning mot verkställighet inte bara när det genom invändningen har gjorts gällande att ett villkor i ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument är att betrakta som oskäligt enligt artikel 6 i direktiv 93/13, utan också när invändningen gäller ett åsidosättande av en nationell bestämmelse som utgör tvingande rätt, vilket det dock ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva (se dom Aziz, EU:C:2013:164, punkt 52).
- 34 Vad beträffar effektivitetsprincipen har domstolen tidigare slagit fast att varje fall i vilket frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel medför att det blir omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av regelns ställning i det samlade förfarandet, förfarandets förlopp och förfarandets särdrag vid de olika nationella instanserna. Härvid ska, i förekommande fall, de principer som ligger till grund för det nationella domstolssystemet beaktas, såsom skyddet för rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och principen om en ändamålsenlig handläggning (se dom Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, punkt 34 och dom Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

- 35 Medlemsstaternas skyldighet att säkerställa de rättigheter som enskilda har enligt direktiv 93/13 mot tillämpningen av oskäligen avtalsvillkor innebär ett krav på ett effektivt domstolsskydd, vilket också har stadfäst i artikel 47 i stadgan och som den nationella domstolen måste uppfylla (dom *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 29). Detta skydd måste gälla såväl fastställandet av vilka domstolar som är behöriga att pröva en talan som grundar sig på unionsrätten som fastställandet av de processuella reglerna för väckandet av en sådan talan (se, för ett liknande resonemang, dom *Alassini m.fl.*, C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, punkt 49).
- 36 I detta sammanhang erinrar domstolen dock om att principen om effektivt domstolsskydd inte avser rätten att få sin sak prövad i flera instanser, utan enbart rätten att få sin sak prövad i domstol (se, för ett liknande resonemang, dom *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, punkt 69). Det betyder att det inte i sig kan strida mot unionsrätten att en konsument i egenskap av utmätningsskyldig endast har rätt att väcka talan vid en enda domstol för att göra gällande sina rättigheter enligt direktiv 93/13.
- 37 Ett beaktande av den ställning som artikel 695.1 och 695.4 i civilprocesslagen har i förfarandet som helhet föranleder emellertid följande konstateranden.
- 38 För det första ska det konstateras att det framgår av de handlingar i målet som domstolen förfogar över att en näringsidkare enligt spansk processrätt har möjlighet att få till stånd en utmätning av en fastighet som tillgodoser ett grundläggande behov hos konsumenten, nämligen behovet av att skaffa sig en bostad, med stöd av en exekutionstitel i form av ett officiellt bestyrkt avtal utan någon föregående domstolsprövning av huruvida detta avtal innehåller något eller några oskäligen avtalsvillkor. Det faktum att näringsidkaren åtnjuter ett sådant privilegium gör att det ställs särskilt höga krav på att konsumenten, i egenskap av utmätningsskyldig, ges ett effektivt domstolsskydd.
- 39 När det gäller den prövning som görs av den domstol som har att bedöma en ansökan om verkställighet ska det å ena sidan konstateras att – vilket den spanska regeringen bekräftade under förhandlingen – artikel 552.1 i civilprocesslagen, trots de lagändringar som gjordes genom lag 1/2013 till följd av domen i målet *Aziz* (EU:C:2013:164), inte tvingar nämnda domstol att ex officio pröva huruvida de avtalsvillkor som ligger till grund för en ansökan är oskäligen. Denna prövning är nämligen frivillig.
- 40 Å andra sidan ger artikel 695.1 i civilprocesslagen, i dess lydelse enligt lag 1/2013, utmätningsskyldigens rätt att som invändning mot verkställigheten göra gällande att ett avtalsvillkor som ligger till grund för utmätningen, eller som bestämmer det utmätta beloppet, är oskäligt.
- 41 Det ska dock framhållas att prövningen av en invändning om oskäligen avtalsvillkor enligt artikel 552.1 i civilprocesslagen måste uppfylla vissa tidsmässiga krav, såsom att parterna ska höras inom femton dagar och att beslut ska meddelas inom fem dagar.
- 42 Dessutom framgår det av de handlingar i målet som domstolen förfogar över att det spanska processrättsliga systemet för utmätning kännetecknas av att om ett exekutionsförfarande har inletts ska alla övriga rättsliga åtgärder som kan vidtas av en konsument – inklusive åtgärder för att bestrida skuldens förfallotid, säkra karaktär, upphörande eller storlek och exekutionstitelns giltighet – prövas i ett separat förfarande och leda till ett separat avgörande, varvid varken förfarandet eller avgörandet kan leda till att det pågående exekutionsförfarandet avbryts eller hindras, förutom i det återstående fallet att konsumenten har låtit göra en anteckning i fastighetsregistret avseende ansökan om ogiltigförklaring av hypoteket före marginalnoteringen om utfärdandet av in-teckningshandlingen (se, för ett liknande resonemang, dom *Aziz*, EU:C:2013:164, punkterna 55–59).
- 43 Med beaktande av dessa särdrag gör domstolen följande överväganden. En samlad bedömning av det spanska processrättsliga systemet, som det ska tillämpas i det nationella målet, visar att vid avslag på en invändning från en konsument mot utmätningen av hans eller hennes fastighet, utsätts nämnda konsument, och, som i det nu aktuella fallet, eventuellt även konsumentens familj, för risken att

förlora sin bostad genom tvångsförsäljning. Den domstol som har att pröva ansökan om verkställighet kommer nämligen, eventuellt, att på sin höjd ha gjort en snabb kontroll av giltigheten av de avtalsvillkor som ligger till grund för näringsidkarens ansökan. Det skydd som konsumenten i egenskap av utmätningsgäldenär i förevarande fall skulle kunna ges genom en separat domstolsprövning i ett mål om fastställelse parallellt med exekutionsförfarandet kan inte kompensera för denna risk. Om domstolens prövning visar att det förelåg ett oskäligt avtalsvillkor erhåller konsumenten nämligen inte ersättning för sin skada in natura genom återställande av den situation som förelåg före utmätningen av den in-tecknade fastigheten, utan enbart, i bästa fall, en ren skadeersättning. Eftersom den enda gottgörelse som konsumenten har möjlighet att erhålla utgörs av skadeersättning, måste konsumentens skydd betraktas som ofullständigt och otillräckligt. Det utgör varken ett lämpligt eller effektivt medel, i den mening som avses i artikel 7.1 i direktiv 93/13, för att hindra fortsatt användning av det oskäliga avtalsvillkoret i den officiella handling om in-teckning av fastigheten som utgör grunden för utmätningen (se, för ett liknande resonemang, dom Aziz, EU:C:2013:164, punkt 60).

- 44 För det andra finner domstolen, efter att ytterligare en gång ha beaktat den ställning som artikel 695.4 i civilprocesslagen har i systematiken i utmätningsförfarandet som helhet enligt spansk rätt, att denna bestämmelse ger näringsidkaren, i egenskap av utmätningsborgenär, rätt att överklaga ett beslut om att verkställigheten ska ställas in eller om att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas, men däremot inte tillåter att konsumenten överklagar ett beslut om att avslå en invändning mot verkställigheten.
- 45 Således framgår det klart att förfarandet för invändning mot verkställigheten vid en nationell domstol enligt artikel 695 i civilprocesslagen försätter en konsument i egenskap av utmätningsgäldenär i underläge i förhållande till en näringsidkare som är utmätningsborgenär vad beträffar domstolsskyddet för de rättigheter som konsumenten enligt direktiv 93/13 kan göra gällande mot tillämpningen av oskäliga avtalsvillkor.
- 46 Under dessa förhållanden ska det konstateras att det processrättsliga system som är aktuellt i det nationella målet äventyrar möjligheterna att uppnå syftet med direktiv 93/13. Denna bristande jämnvikt mellan de processuella medel som konsumenten å ena sidan och näringsidkaren å andra sidan förfogar över förstärker ytterligare den i punkt 22 nämnda obalansen som råder mellan avtalsparterna, och som dessutom återspeglas vid en individuell talan i ett mål mellan en konsument och den näringsidkare med vilken konsumenten ingått avtal (se, analogt, dom Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, EU:C:2013:800, punkt 50).
- 47 Ett sådant processrättsligt system strider dessutom mot den praxis från domstolen enligt vilken de särdrag som kännetecknar det domstolsförfarande som enligt nationell rätt ska följas när det gäller förhållandet mellan näringsidkare och konsumenter inte kan påverka det rättsliga skydd som konsumenten ska åtnjuta enligt bestämmelserna i direktiv 93/13 (se dom Aziz, EU:C:2013:164, punkt 62).
- 48 Härav följer också att det förfarande som, vid en tvist mellan en konsument och en näringsidkare angående utmätning, enligt spansk rätt ska tillämpas vid den nationella domstol som har att pröva en invändning mot verkställigheten enligt artikel 695 i civilprocesslagen, strider mot principen om parternas likställdhet i processen. Den principen ingår emellertid i principen om ett effektivt domstolsskydd för de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten, vilken har slagits fast i artikel 47 i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom Otis m.fl., C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 48, och dom Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 29).
- 49 Det framgår nämligen av domstolens fasta praxis att principen om parternas likställdhet i processen, liksom bland annat principen om ett kontradiktoriskt förfarande, endast är en naturlig följd av själva begreppet rättvis rättegång, vilket innebär en skyldighet att ge varje part en rimlig möjlighet att lägga fram sin sak på villkor som inte ger denna part väsentliga nackdelar gentemot motparten (dom Sverige m.fl./API och kommissionen, C-514/07 P, C-528/07 P och C-532/07 P, EU:C:2010:541, punkt 88).

- 50 Under dessa förhållanden konstaterar domstolen att ett sådant nationellt utmättningsförfarande som det i det nationella målet till sin art är sådant att det kan försämra det konsumentskydd som eftersträvas genom direktiv 93/13, jämfört med artikel 47 i stadgan, eftersom dessa processuella regler förstärker obalansen mellan den ställning i processen som innehas av å ena sidan näringsidkare i egenskap av utmättningsborgenärer och å andra sidan konsumenter i egenskap av utmättningsgäldenärer, när de sistnämnda vidtar rättsliga åtgärder för att göra gällande sina rättigheter enligt artikel 93/13, och särskilt som de processuella reglerna för att företa sådana processhandlingar är ofullständiga och otillräckliga för att hindra fortsatt användning av det oskäliga avtalsvillkoret i den officiella handling om inteckning av fastigheten på grundval av vilken näringsidkaren har ansökt om utmätning av den intecknade fastigheten.
- 51 Mot bakgrund av det ovan anförda ska tolkningsfrågorna besvaras enligt följande. Artikel 7.1 i direktiv 93/13, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för ett sådant system för verkställighet som det som det nationella målet handlar om, och som innebär att ett utmättningsförfarande inte kan avbrytas av den domstol som prövar målet om fastställelse, vilken i sitt slutliga avgörande på sin höjd kan bevilja konsumenten skadeersättning, eftersom konsumenten, i egenskap av utmättningsgäldenär, inte kan överklaga ett beslut om avslag på en invändning mot verkställigheten, medan däremot en näringsidkare, i egenskap av utmättningsborgenär, kan överklaga ett beslut om att förfarandet ska upphöra eller om att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas.

Rättegångskostnader

- 52 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal, jämförd med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas så, att den utgör hinder för ett sådant system för verkställighet som det som det nationella målet handlar om, och som innebär att ett utmättningsförfarande inte kan avbrytas av den domstol som prövar målet om fastställelse, vilken i sitt slutliga avgörande på sin höjd kan bevilja konsumenten skadeersättning, eftersom konsumenten, i egenskap av utmättningsgäldenär, inte kan överklaga ett beslut om avslag på en invändning mot verkställigheten, medan däremot en näringsidkare, i egenskap av utmättningsborgenär, kan överklaga ett beslut om att förfarandet ska upphöra eller om att ett oskäligt avtalsvillkor inte får tillämpas.

Underskrifter